

Подходът „Лидер” - четвърта Ос на Програмата за развитие на селските райони

Публикуван на: 14-04-2009

Източник: [Портал Европа](#)

От създаването му през 1991г., инструментът „Лидер” предоставя на общностите в селските райони на ЕС инструменти за заемане на активна роля в изграждането на собственото им бъдеще. Абревиатурата „Лидер” означава „Връзки между дейностите за развитие на селските райони”.

Инструментът „Лидер” работи добре в различни условия и видове райони, като по този начин приспособява воденето на политика в селските райони към огромните различия в нуждите на селските райони. Поради всички тези причини, той се е превърнал в неотделима част от политиката за развитие на селските райони.

Научете повече за възможностите по Програмата за развитие на селските райони в [поредицата от информационни публикации за Общата селскостопанска политика на ЕС](#) в рамките на проекта „Общата селскостопанска политика - двигател за развитието на българските селски райони”. В политическо отношение „Лидер” е основан като „Инициатива на общността”, финансирана от структурните фондове на ЕС.

До финансовата рамка 2007-2013 г. се развиват три поколения „Лидер”: Лидер I (1991-93), Лидер II (1994-99) и Лидер+ (2000-06).

През това време страните-членки и регионите подкрепят програмите „Лидер” с отделно финансиране на ниво Европейски съюз.

„Лидер” - част от ПРСР

За програмния период 2007-2013 година „Лидер” вече не е отделна програма, а е интегриран подход в Програмата за развитие на селските райони /2007-2013г./. Това означава, че „Лидер” е включен в общите национални и регионални програми за развитие на селските райони, финансирани от ЕС, заедно с редица други видове оси за развитие на селските райони. Финансирането за оста „Лидер” от 2007г. идва от общите финансови трансфери, получавани от всяка страна-членка от ЕС по новия Европейски Селскостопански Фонд за Развитие на Селските Райони (ЕСФРСР) за подпомагане на развитието на селските райони.

Основната идея на подхода „Лидер” се основава на разбирането, че поради разнообразието на селските райони в Европа, стратегиите за развитие са много по-ефективни и ефикасни, ако се решават и прилагат на местно ниво от местните участници, придружени от ясни и прозрачни процедури, подпомагане от съответните администрации и необходимата помощ за разпространение на добрите практики.

Лидер е хоризонтална четвърта ос на Програмата за развитие на селските райони, допринасяща за постигане на целите на останалите 3 оси ([Регламент \(ЕС\) No 1698/2005](#)).

Мерките на подхода са насочени към местните инициативни групи (МИГ), физически и юридически

Подходът „Лидер” - четвърта Ос на Програмата за развитие на селските райони

лица, неправителствени организации и общини в районите, където има одобрена и действаща МИГ. Те финансират индивидуални проекти, създадени и изпълнени от местни партньори в отговор на конкретни местни проблеми.

Основните характеристики на подхода „Лидер”:

Задължителни за всяка МИГ

Териториален подход: Подходът ЛИДЕР се прилага върху даден район, който обхваща малка, хомогенна, социално свързана територия, често характеризирана от общи традиции, местна идентичност, чувство за принадлежност или общи нужди и очаквания.

Избраният район трябва да има достатъчна кохерентност и критична маса по отношение на човешки, финансови и икономически ресурси за поддържане на жизнена местна стратегия за развитие. Не е нужно този район или територия да отговарят на предварително зададени административни граници (общини или области).

Подход отдолу-нагоре: Подходът „отдолу-нагоре” означава, че местните хора участват във вземането на решения за стратегията и избора на приоритети, които да бъдат следвани.

Създаването на капацитет е основна част от подхода „отдолу-нагоре” и той включва:

- » (1) повишаване на познанията, обучение, участие и мобилизация на местното население за осъществяване на анализ;

- » (2) участие на различни групи по интереси за създаване на стратегия за местно развитие;

- » (3) създаване на ясни критерии за избор на местно ниво на подходящи проекти (план за действие) за осъществяване на стратегията.

Работа в мрежа: Мрежите обхващат обмяна на резултати, опит и ноу-хау между различните МИГ, между администрациите и организациите, участващи в развитието на селските райони.

Мрежите са начин на споделяне на добри практики и за разпространяване на иновациите. Мрежите създават връзки между хора, проекти и селски райони и по този начин могат да спомогнат за преодоляване на изолацията, пред която са поставени някои селски райони. Съществува и е предвидено създаването на няколко вида мрежи:

- » институционални (или формални), финансирани и създадени от ЕК и правителството

- » неформални (национални, регионални и местни).□

Публично-частни партньорства (местни инициативни групи): МИГ има за цел да идентифицира и осъществи стратегията за местно развитие, като взема решения за разпределянето на финансовите ресурси и управлението им.

Очаква се МИГ да бъдат ефективни в стимулирането на устойчивото развитие, защото те:

- » събират и комбинират наличните човешки и финансови ресурси от общественния сектор, частния сектор, гражданския и доброволческия сектор;

» обединяват местните действащи лица около колективни проекти и мултисекторни дейности, за да постигнат синергии, обща собственост и критичната маса, необходима за подобряване на икономическата конкурентноспособност на района;

» да засилят диалога и сътрудничеството между различните действащи лица в селските райони, които често имат ограничен опит в работата си заедно; чрез намаляване на потенциалните конфликти и улесняване на договаряне на решенията чрез консултации и дискусии;

» улесняване, чрез взаимодействието между различните партньори на процесите на адаптация и промяна в селскостопанския сектор (например качествени продукти, хранителни вериги), интегрирането на грижите за околната среда, диверсификацията (разнообразяването) на икономиката на селските райони и на качеството на живот.

Интегриран подход (многосекторен): стратегията за местно развитие трябва да има мулти-секторна (много-отраслева) насоченост като интегрира няколко сектора на дейности.

Дейностите и проектите, съдържащи се в местните стратегии трябва да бъдат свързани и координирани като едно свързано цяло. Интегрирането може да засяга дейности, извършвани в един единствен сектор, всички програмни дейности или специфични групи от дейности или, най-важното, връзките между различните икономически, социални, екологични участващи действащи лица и сектори.

Новаторство: стимулиране на нови и новаторски подходи за развитието на селските райони. Такова новаторство се стимулира се предоставят широки граници на свобода и гъвкавост във взимането на решения за дейностите на:

» МИГ,

» Граждани, жители и техните местни организации

» Професионални организации и сдружения (представляващи фермерите; професионалистите не-фермери и микрофирми)

» Външни мрежи и изследвания

» Екологични асоциации

» Местни институции и органи

» Доставчици на културни и общински услуги

Новаторството може да означава въвеждането на нов продукт, на нов процес, на нова организация или на нов пазар. Тази обща дефиниция не валидна както за селските, така и за градските райони. Новаторството в селските райони може да означава трансфер и адаптиране на иновации, породени другаде, модернизация на традиционни форми на ноу-хау, или намиране на нови решения на

Подходът „Лидер” - четвърта Ос на Програмата за развитие на селските райони

устойчиви проблеми на селските райони, които други политически намеси не са успели да решат задоволително или дългосрочно.

Сътрудничество: Сътрудничеството може да се развие в нещо повече от създаване на контакти. Това включва Местна инициативна група, която предприема общ проект с друга група „Лидер” или с група, използваща подобен подход в друг регион, страна-членка или дори трета страна.

Сътрудничеството може да подпомогне групите „Лидер” да развият техните местни дейности. Може да им позволи да разрешат някои проблеми или да добавят стойност към местните ресурси. Проектите за сътрудничество трябва да включват конкретен общ проект, в най-добрия случай управляван под обща структура.

Възможни са два основни вида сътрудничество по „Лидер”:

- » интер-териториално сътрудничество: това означава сътрудничество между различни селски райони в рамките на една страна-членка. То може да бъде между групи „Лидер” и може да бъде отворено също и за други местни групи, използващи подобен подход на участие;

- » транс-национално сътрудничество: това означава сътрудничество между групи „Лидер” от поне две страни-членки или с групи в трети страни като се използва подобен подход.

За България и Румъния мерките по „Лидер” обхващат:

- » Прилагане на местни стратегии за развитие
- » Прилагане на проекти за сътрудничество за (транснационално/между районите);
- » Управление на местни инициативни групи /МИГ/, придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответната територия

Подходът „Лидер” в рамките на Програмата за развитие на селските райони/2007-2013 г./ в България

„Лидер” е четвърта ос в рамките на [ПРСР](#). ЛИДЕР е подход, който се прилага на териториален принцип във всички селски общини /231 общини/ на територията на Р България. Управляващ орган (УО) на ПРСР за прилагането на мерките от ос 4 за програмния период 2007 - 2013 е дирекция „Развитие на селските райони”. За прилагане на ос 4 са планирани минимум 2,6% от бюджета на ПРСР, които общо за периода 2007-2013 са 76,99 млн. евро (европейски и национални средства).

УО на ПРСР осъществява дейностите по приемане, разглеждане, оценяване и одобряване/отхвърляне на заявленията за подпомагане, провежда процедура за селекция на Местните инициативни групи (МИГ), контролира изпълнението на стратегиите на МИГ, одобрява разходите за управление и разходите за придобиване на умения и оживяване на териториите на одобрените и на потенциалните МИГ, провежда избор на проектите за сътрудничество. МИГ са отговорни за оценката, избора, сключването на договорите и наблюдението на прилаганите проекти от техните стратегии за местно развитие.

Подходът „Лидер” - четвърта Ос на Програмата за развитие на селските райони

Областните Разплащателни агенции правят проверки за съответствие преди сключването на договорите по проектите, за да се гарантира, че проектите удовлетворяват критериите за съответствие посочени в Регламентите на ЕС, ПРСР и Стратегиите за местно развитие. Всички плащания за реализирани проекти в рамката на стратегиите за местно развитие от Местната инициативна група, разходите за управление, разходите за придобиване на умения, проекти за оживяване на територията и сътрудничество се извършват от Разплащателната агенция. Наблюдението и контрола по прилагането на стратегиите за местно развитие се осъществява от УО на ПРСР.

ЛИДЕР подпомага създаването и функционирането на местни инициативни групи (МИГ), обхващащи територия с минимум 10 000 и максимум 100 000 жители (вкл. градове в селските райони) и оказва финансова помощ за разработването и изпълнението на стратегии за местно развитие.

Оста съдържа **3 мерки и две под-мерки**.

Основни инструменти за прилагане на подхода Лидер са **Местните инициативни групи и Стратегиите за местно развитие**. ПРСР предвижда да бъдат изградени не по-малко от 50 местни инициативни групи за периода 2007 - 2013 г.

Стратегиите за местно развитие целят устойчиво развитие на селските райони посредством разнообразяване на икономическите дейности, опазване на природата и селските райони, развитие на висококачествени услуги, отговарящи на нуждите и очакванията на местните хора.

Минималният бюджет на една стратегия за местно развитие, финансиран от публичния принос на ПРСР, е 1 000 000 евро, а максималният - 2 000 000 евро. Възможно е допълнително финансиране, но бюджетът на една стратегия, финансиран от публичния принос на ПРСР до 2013 г. не може да превишава 2 500 000 евро.

Стратегията за местно развитие определя всички мерки/дейности, които ще се прилагат на територията на действие на групата, както и процедурите и критериите за избор на конкретни проекти. За изпълнението на стратегиите за местно развитие МИГ могат да прилагат мерки от Регламент на Съвета (ЕС) 1698/2005, мерки, избрани в ПРСР по ос 1, ос 2 и ос 3, с изключение на мерките по ос 1, предвиждащи фиксирани годишни плащания (мерки 112, 141, 142) и мерките от ос 2, свързани със схеми за плащания на площ (211, 212, 214).

Могат да се прилагат също така и други мерки/дейности, извън обхвата на мерките от Регламент на Съвета (ЕС) 1698/2005, ако те допринасят за постигането на целите на ПРСР и на стратегиите за местно развитие и са насочени към опазване на околната среда, селския пейзаж и местната идентичност.

Не могат обаче да се прилагат мерки и дейности, които не са одобрени от Управляващия орган при избора на МИГ.

Допустимите кандидати за подпомагане трябва да са посочени в стратегията за местно развитие. Изборът на конкретни проекти от МИГ започва след подписването на Договора за управление на стратегиите за местно развитие с Управляващия орган и Разплащателната агенция.

МИГ администрира изцяло прилагането на стратегията и носи пълната отговорност за избора на предложения за проекти и тяхното договаряне.

Мерки по Ос 4 „Лидер”

Мярка 4.1 „Прилагане на стратегиите за местно развитие”

Целта на тази мярка е прилагането на подхода "отдолу-нагоре" и насърчаване на "ученето чрез

Подходът „Лидер” - четвърта Ос на Програмата за развитие на селските райони

правене" сред местните общности, повишавайки техния капацитет за планиране и разнообразяване на икономическите дейности в селските райони.

Мярка 4.1 се прилага през целия програмен период (2007-2013г.) и стартира през декември 2008г. През периода 2007 - 2011г. ще бъдат организирани най-малко три конкурса за кандидатстване за избор на МИГ.

Мярка 431 "Управление на МИГ, придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответната територия"

Под-мярка 1- Разходи за управление и придобиване на умения /за одобрени МИГ/

Мярка 431 (1) "Управление на МИГ, придобиване на умения и постигане на обществена активност в териториите на избрани и одобрени Местни инициативни групи" се прилага през целия програмен период, паралелно с мярка 41.

Допустими разходи:

- » за управление на МИГ /максимум 60 %/:заплати, разходи за експерти, наем за офис, офис-техника и консумативи, за организиране на срещи на МИГ, разходи за комуникации и др./

- » за придобиване на умения и постигане на обществена активност /минимум 40 %/: проучвания на територията, обучение на екипа, събития за популяризиране, дейности за осигуряване информация за територията.

- » Размер на помощта - 100 %

Под-мярка 2 - Разходи за управление и придобиване на умения /за потенциални МИГ

Мярка 431(2) "Придобиване на умения и постигане на обществена активност за територията на потенциални местни инициативни групи", се прилага в периода 2008-2009г. Покани за набиране на предложения ще се публикуват три пъти в годината до края на 2009 г.

Подпомагани дейности:

- » проучвания в селските територии;

- » обучение, придобиване на умения, техническо и финансово обезпечаване;

- » обучение на местни лидери;

- » работни групи и информационни събития;

- » семинари, събития и др. за информиране на населението;

- » разработване и издаване на информационни материали;

- » подготовка на документи за кандидатстване.

- » Размер на помощта - 100 %. Минимален размер на проект - 10 000 евро. Максимален размер

на проект - 100 000 евро.

Мярка 421 „Вътрешно-териториално и транс-национално сътрудничество”, ще стартира в края на 2009г.

Финансова подкрепа се получава за:

» Вътрешно-териториално сътрудничество - осъществяващо се между две или повече територии от селските райони на страната, обхванати от МИГ по подхода ЛИДЕР. За вътрешно-териториалните проекти с повече от една МИГ, ще бъде подписван тристранен договор между всяка МИГ, Управляващия орган и Разплащателната агенция.

» Транс-национално сътрудничество - сътрудничество между селски райони, обхванати от МИГ в България и други страни-членки на ЕС, както и между селски райони, обхванати от МИГ (по подхода ЛИДЕР) в България и други подобни структури в трети страни (които не са членки на ЕС).

Проектите за сътрудничество по Мярка "Вътрешно-териториално и транс-национално сътрудничество" ще бъдат избирани и одобрявани от Управляващия орган, който ще публикува две покани годишно за набиране на предложения за проекти за сътрудничество, от 2010г. до края на 2013г.

Стъпки за одобрение на транс-националните проекти:

» □1. Управляващият орган ще изпраща до Европейската Комисия списък на одобрените на национално ниво проекти за сътрудничество преди сключването на договор.

» □2. Европейската Комисия информира Управляващия орган за одобрението или отхвърлянето на партньорите от други страни по проекта за сътрудничество. □

» След получаване на потвърждение, се подписва тристранен договор между всяка българска МИГ, Управляващия орган и Разплащателната агенция.

Разглеждане на проекти по мерките на подхода „Лидер"

По данни от началото на април 2009 г. от началото на [прилагането по Ос 4 "Лидер" на ПРСР](#) са одобрени **71 проекти**, като най-голям интерес проявяват *общините и неправителствените организации*.

В края на март беше публикувана [Заповед на министъра на земеделието и храните за одобрение/отхвърляне на проектни предложения по под-мярка 431-2 „Придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответните територии за потенциални местни инициативни групи в селските райони](#) ".

Наредби, указания и документация за кандидатстване с проекти по подхода „Лидер"
[НАРЕДБА №14 за условията и реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по под-мярка 431 „Придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответните територии за потенциални местни инициативни групи в селските райони";](#)
[Заявление за подпомагане за предоставяне на финансова помощ по мярка „Придобиване на умения и постигане на обществена активност на територията за потенциални местни инициативни](#)

Подходът „Лидер“ - четвърта Ос на Програмата за развитие на селските райони

[групи в селските райони](#) от Програмата за развитие на селските райони 2007-2013г., Ос 4 - ЛИДЕР

[Указания за попълване на заявление за подпомагане по под-мярка 431-2](#)

Прочетете пълния списък на отворените мерки по ПРСР И наредбите по тях [ТУК](#) .

□□□□
□□□□□ □□□□□□ □□□□□□
□□□□□□□
□□□□□□ □□□□□□ □□□□□□
□□□□ □□□□□□□□□
□□□□□

□□□□ □□□□□□□□□

Публикацията е част от проекта "Общата селскостопанска политика /ОСП/ - двигател за развитието на българските селски райони", който се реализира от Агенция СТРАТЕГМА в партньорство с Европейския институт и се финансира от Европейската комисия /ЕК/.

Проектът включва планирана информационна кампания, насочена към повишаване на информираността на земеделските стопани, медиите и широката общественост в България по отношение на основните елементи на ОСП и нейната специална роля и мерки за развитие на селските райони.

Вашите въпроси, мнения и предложения са добре дошли на нашата електронна поща за контакти с екипа на проекта: agency@strategma.bg .